

ZÁHORSKÁ KRONIKA čís. 5.

*Vychází
v Soběchlebsích.*

POHÁDKY A POVĚSTI ZE ZAHORÍ

sbíra

P. František Příkrýl.

Cena 10 kr.

P. FRANTIŠEK PŘIKRYL,
kooperátor v Soběchlebsích u Lipníka (Morava).

po službách Božích knihy zábavné neb poučné ke svému vzdělání a útěše. Bývalo mu častěji teskno. Po třech letech v hody, když se vše veselilo, vyšel si Vítek za dědinu k Boží muce, usedl k ní, rozhlížel se po horách, po dědinách, vzpomínal na svou matičku dobrou a sљеže usnul. — Po chvíli přistoupil k Vítkovi krásný mládenec, obudil ho řka:

„Co se ti stalo, že pláčeš? —“

„Jak nemám plakat, když su tak opuštěný; všecko se veselí a já nemám žádnýho!“

„Upokoj se,“ těšil ho mládenec „pudem spolem na hody“.

Šli cestou, k lesu, kde jim chládek lahodil, ptactvo zpěvem je veselilo, až přišli na velkou louku. Vítkovi se zdálo vše nové, krásné. Líbezná vůně květin, lahodný zpěv ptactva ho rozjařil, že u vytržení mysle hleděl na dětátka malá, jak pobíhala po louce, kvítí trhala a věnečky si pletla. Přешli do velkého sadu rozmanitých stromů ovocných, trhali a jedli. Mládenec rozdával dětem, které chutě jedly, pak zpívaly a hrály si na louce, pěkně oděné v bílé šatečky a na hlavách věnečky divně a jinačí. Sadem přешli na louku a po cestě zlatým pískem posypané viděli přecházeti procestva. Jedno bylo oděno v bílých šatech s věnci na hlavách a zpívalo krásně. „Co só to za lidi?“ ptá se Vítek. „To só sami panny a mládenci. To pré só ty panny, co se nevdaly; žádný ich nechtěl, ostaly řízením Božím tak.“ Druhý právod byl ešče pěknější, „A co tito? — Mládenec

mu na to: To s^o, ker^e se mohly vdát, ale volily si za ženicha Ježíše Krista a vdát se nechtěly. Ty s^o obdařené větší radostí a slávou“. V třetím průvodu měli na hlavách zlaté koruny a šaty kvítím okrášlené. „To s^o“, vysvětloval mládenec „které se mohly bohatě vdát, ale zapřely se pro Ježíše Krista a sešly mučnickó smrti.“ Tak šel průvod za průvodem, potom devět k^ur^u andělských každé v jiném rouchu, krásně zpívali. Pak šli muži a ženy. Jak všeci odešli p^tal se Vítek: „Kam d^o?“ — „Jd^o všeci k nebeskýmu dvoru prozpěvovat před tr^unem Božím: svatý, svatý, svatý. Tam je sama radost“.

„O pojďme tam taky“, zvolal Vítek roz-
touženě.

„Ty tam ještě nesmíš, ešče neumřel a nebe smrtelného člověka nestrpí. Mosíš na sv^ět zpátky a budeš li pobožným do smrti, dostaneš se sem a s druhýma tam vejdeš. — Dosti jsi viděl krásy a radostí, v^ěil ti ukážu očistec!“ Přešli do pusté krajiny kamenitou cestou, mládenec se zastavil, šlahl prutem o zem, že se roztópla. Tam spatřil Vítek dušičky v rostodivném trápení. Všecky kvílely: „Smilujte se nad námi, přátelé!“ Každý hřích měl inačí trápení. „Peklo ti neukážu“ pravil mládenec, „tam je ešče větší trápení. Ti tam proklínají Boha a lidi; kteří je k hřichu přeml^ováli; rodiče, že je ne-
trestali“.

Po té vyvedl Vítku na kopec vysoký, odkud spatřili krásné město, domy zlatem vykládané z křišťálu čistého.

„Co je to za město?“ p^tal se Vítek.

„Neslyšels ve sv. evangeliu, že Syn Boží pravil: „V domě Otce mého jsou přibytkové mnozi pro takové, kteří na zemi pobožný život ved^o“. I ty tam máš se svými rodičemi jeden“.

Mládenec nutil Vítku k cestě zpáteční. On ale neměl chuti. Domlouval mu útěchou, že sem brzy dojde. Jinou cestou se vrátili k Boží muce. Tam se mládenec ztratil. — —

Vítek procitnuv, vrátil se k faře a divil se, jak se všecko náhle změnilo. Nádherný kostel zděný, fara o jednom poschodí, všude jiní lidé. Zazvonil, neznámí mu otevírají, mladý pan farář se ho vyptává, odkud sem přichází, že Vítek nevychází z podivení. Když všecko vyložil, zpoměli si, že zde před sto lety sloužil jakýsi Vítek, ale zmizel. Donesli mu jídlo, ale sotva první sousto přijal, sešedivěl, seslábnul, cítil, že umře. Pan farář ho zaopatřil; pak skonak a šil do nebe. Sto let zdálo se mu hodinou býti.

Obřanská slečna.

Na Obranech za sv. Hostýnem byl jednou jeden pán, patřila mu část Záhoří a měl jedinou dceru. Když sestaral, kázal se jí vdávat a že byla velmi bohatá, přihlásilo se mnoho nápadníků, ale žádný se jí nelíbil. Aby se jich zbyla, rozhlásila, že jen toho chce, kdo umí nejvíce lhát a sice tak, až ona sama vyzná, že lže.

Mnozí se pokoušeli, získati přízeň bohaté slečny lžinou, ale každému řekla: „To může být!“ Rozneslo se to po světě, otec zemřel a bohatá slečna měla pokoj od planých záletníků. Za to ji poddaní milovali velmi, které navštěvovala a nejráději dlela u paštířů ovcí. — — —

U Kadník stála druhdy tvrz Kunkov a na ní hospodařil zeman se svým synem Jeníkem. Pásaje stáda otcova slyšel od valachů o slečně obřanské, že by jen toho chtěla, kdo jí ve lži překoná. Měl bystrou hlavu a přemýšlel, jak by se o slečnu pokusil.

V přestrojení valašském přišel k hradní bráně na Obranech a hlásil se do vnitř, věda, že slečna obzvláštěně Valachy miluje. Zbroj-

noší ho odbáněli, ale slečna uhlédla ho s okna a poručila vpustit. Přesl nádvořím za úsklebků čeládky ke komnatám slečniným. Byl komorníkem předveden a oslovil ji: „Milá, urozená slečno! Slyšel sem, že se vám žádné nelíbí. Lesi byste dovolila, tož vám něco vyložem“. Slečna mile se na něho usmála, podala mu pohár vína, usadila na pohovku řka: „Jenom směle, bez ostychu vylož, mám také lidi ráda, dyť po smrti jsme si všichni rovni“.

Janek se napil vína a začal: jak daleko byl v cizích zemích, popisoval města a krajiny, lidí a jejich zvyky, jakých nikdy nespatriil. Mluvil taliansky a francousky, čemuž nerozuměl. Slečna na všecko: „To může být!“.

Pak začal o válkách, které ani nebyli, jak v jedné bojoval a jak už klesal obklopen nepřátely těžce raněn a vzýval Pána Boha o pomoc. „V té spařla na mě halena“, pokračoval, „a než sem se spatatoval byl jsem v nebi“. — „Může být!“ —

„Tam só zlaté domy, choduíky zlatým pískem posypané, rynky diamanty vykládané a všecko tam zpívá“. „Může být!“

„Jak sem se všemu divil, přistópl ke mě anděl a ptal se mě: Co ty tu chceš? Ty mosíš ešče zpátky. Pro tebe tu není místa. Zavedl mě k velké dře na nebeským povalu, ale nebylo tam žebřa ani provaza. Bál sem se skočit, a hledal provaz, až sem v jednom

kótku našil ječmených plev. Z těch sem usókal provaz, uvázal na nebeském povalu a spustil se dolu. Že mě chyběl, tož sem na vrchu uřezoval a dolu nadstavoval, až mě to omrzelo“.

„To može být!“

„Tož sem skočil a zapadl do země na sedm síhů.“

„Ale jak jsi došel dom?“

„Šil sem dom, vzal ryl a motyku a vyryl se“.

„To može být! Ale zdáli jsi spatřil na nebi mého otce amatku?“

„Oj, urozená slečno, málem bych zapoměl, co mám říct. Dobře, že se's ptala. Bať že viděl, aji moc známých. Všecí na mě volali, kde sem se tu nabral.“

„Co dělal můj otec?“

„Pásl svině a paní matka mu donesla v hrnku jest. Sedl si na párez a jedl dřevěnou lžičkó.“

„Lžeš!“

„Nato jsem čekal, ctěná panno!“ zvolal Jeník odhodiv halenu a dvorně se ukloniv.

„Nyní splň slib svůj!“ Slečna překvapena hleděla strnule na švarného chlapce, ale že byl k oku, podala mu uzarděná ruku a učinila ho pánem na Obránech, kdež jeho rod až do nedávna panoval.

Laciné pivo v Týně.

V době pěstního práva zmocnil se Helfenštýnu zlopověstný rytíř Mesenbek. Utiskoval lid a byl podlý frejř. Peněz mu dycky chybylo, utiskoval své poddané hmotně a mravně. Na úpatí hradu měl velký pivovar světoznámý výrobou laciného piva. Za krátko vyhnal každého sládku, že mu draho vařil. Přihlásil se jednou sládek, silný jak obr a nabíjaný čtverák, o službu.

„Zač vaříš pivo?“ mračil se na něho Mesenbek.

„Zač chceš, pane!“

„Uvaříš-li sud za půl kopy grošů přijmu tě“.

„Cože pane? Za darmo ti uvařím piva, mnoholi chceš!“

Rytíři se zasnili oči, přiskočil k sládkovi, chytl ho za ramena a křičel: „Hlavu ti srazím, jak to nesplníš“.

„Máš li jen starých doškových střech, nech je strhat a máš piva, že ho Bečva neodnese“.

Sládek byl přijat. Na hospodářských staveních červenaly se brzy nové střechy a sládek vařil z došek pivo o všecko pryč.

Za šest neděl udeřil rytíř na sládka, aby mu pivo přinesl k ochutnání, že ho porád odkazoval, až se uleží. Sládek natočil do džbánu piva, pokryl ubrusem a donesl na hrad.

V komnatě netrpělivě čekal rytíř. Sládek vešel, nalil uctivě do poháru pěnicího a zlatolesklého piva, že radost byla naň pohledět. Mesenbek přijal pohár, prohlížel, přiložil k ústům a upil.

Náhle postaví sklenici na stůl, odplívnul, přiskočí ku sládkovi a vyťal mu notnou facku.

Sládek si chladně nalil do druhého poháru, upil, postavil a přistoupil k rytíři a vyťal mu druhou, že se na zem povalil a zahučel mu do uší:

„Pane, to je pivo! Enem sme si lézli a už se tlučem, což kdybychom vypili pár mázů“.

Než se rytíř spamatoval, byl sládek ten tam. Ženu a děti uchránil napřed před Mesenbekem, jehož vyléčil od snahy, vařiti pro lid pivo laciné.

Pouť do Frýdku.

Jednou vypravili se tři dívky na pouť do Frýdku. Pospíchaly na služby Boží a klečice u oltáře modlily se. Po mši sv. nechal si je panáček zavolat do zákristie a řekl jim: „Milé dívky! Přiznejte se mi pravdu spravedlivou, co jste si každá myslala klečice před oltářem“.

Dívky zaražené pohlížely na sebe udiveně a neměli chuti vyjevit, ale panáček stále jim domlouval, až jedna začala: „Já sem si myslela, až pudu z píti, že pudu k muzice a těšila sem se, jak mě bude můj milé vítat a se mnó tancovat, že mě bude blaze“.

Druhá povídala: „Já sem si myslela, že se stavím v městě a kópím si v krámě hedbávné šátek, jaký žádná nemá a dyž pudu nastrojená do kostela, všeci se budó na mě kókat“.

Třetí stála smutná, sklopila oči a nesměle vyznala.

„Milé panáčku! Já sem si umínila, že se nebudu vdávat. Začal k nám chodit jeden bohaté a heské synek, a rodiči mě zaň nutí. Vím, že mám rodiče poslouchat a přišla sem se k Panně Marii pomodlit, aby mě v tem stavu požehnala a ji ten věnec obětovat“.

Pochválil ju panáček, že se dobře modlila. „Nad tvou hlavou pletl anděl věnec z červených a bílých růží a zelených ratolestí. Po tom ho položil na tvou hlavu, požehnal tě a zmizel. Buď vždy nábožná a budeš šťastná“.

Té druhé řekl: „Před tebou sem viděl raracha, třepal ti šátkem před očima a šuškal do ucha. Jestli se neobrátiš, budeš nešťastná“.

K té první pravil: „Před tebou hrál rožkatý na husle divně a jináč se krótil, zuby vyščeřoval a se šklébil. Jdeš-li na pout, očist duši od hříchů, pomodli se k Matce Boží, aby tě chránila před záhoubou“.

Všecky tři vykonaly skroušeně pokání a usmířené s Pánem Bohem odnesly si s pouti ochranu Matky Boží a stala se z nich dobrá děvčata.

Had v Javorníku.

Za starých časů byly tu veliké hory, že ich lidí ani nepřešli a plno zvěře a hadů. Zašel si jednou tesař jeden hodně daleko, až kde ležely povalené drva, říkaly jim „ležák“. Na jednom spatřil se vyhrívati velikého hada a na hlavě leskla se mu zlatá koruna. Lekl se, chtěl zpátky, ale vida, že se nehýbe, pozoroval ho, jak ze spaní povrkuje. „Můj Bože“ pomysll si, „kdybych měl tesačku, utal bych mu hlavu, a bylo by po bídě“.

Nechal hada potichu a odběhl domu pro tesačku. Našel hada ještě klidně spát. Přistoupil, napřáhl tesačkou a rázem utal hlavu. Tesačku odhodil a utíkal domu, že sebou had smiče do slunce západu.

Druhého dne vrátil se k místu. Hlava ležela vedle drva a had házeje sebou zůstal viset v klescích dvojaté jedle. Hlavu odnesl do města a prodal s korunou draho zlatníkovi. Pak vypustil z hada sádlo do baňe a v lékárně dobře speněžil, že se stal zámožným.

Drvař v hadí jámě.

Na Chvalčově žil chudobný drvař. Jednou dodělal drva a že nerád zahálel, ohlížel se v lese po nové práci. Bylo to v zimě, sněhu po kolena. Konečně došel unaven na jedno místo, kde se trávník zelenal. Pomyslel si: „Milý Bože, to je tady div, všady snihu a tu trávník. Jak to?“

Pošel až na trávník, obcházel místo a přijda do prostřed spadl do jámy mezi hady, že lekem omdlel. Když se probрал čekal poslední hodinku, ale hadí se nehýbali. Jen hlavy zdvíhali, pohlíželi si výma očima na drvaře i ten největší, tlustý jako dvóleté hříbě. Vylézt nemožno, jáma hluboká. Drvaře trápil hlad, zdálo se mu že umře. U prostřed stál tlustý prut, hadí se k němu plazili a lízali. Starý had kéval na drvaře hlavó, aby lézal prut. Přistópl a lízal. Hlad mu přešel, usedl a usnul. Otvor nad ním se pomálu zavřel. Na vesno procítnul ze spánku a spatřil velkého hada stát na ocasi a malí hadi vylézali po něm ven, až zůstal drvař. Tu k němu promluvil

had: „Milý člověče, mohl sem tě sežrat, ale nic se ti nestane, lesi o mě žádnému nepovíš a vynesu tě ven“.

Drvař slébil, sedl na hada, který se napřímil a už byl ven. Poděkoval mu a šil dom. Snihu nebylo, slunce hrálo a divil se, že už vesno.

Přijda domu, žena a děti ho vítali, žalovali na hlad a že ho se sousedy tolik hledali. Vyložil ženě své osudy, ale aby žádnému neřekla. Živili se poctivě práci a od dobrých lidí dostali chleba a zemáků dost.

Do Bystrice přijel jednou komediant a ukazoval všelijaká zvířata i hady. Lidé se všemu obdivovali, zvlášť hadům. Komediant vysvětloval, že só z horkých krajin a ten největší že nemá rovného. Drvař, který to vše pozoroval, prohodil. „Toť had, já ináčho viděl, než ten je!“

Komediant přistoupil hned k němu a nabízel mu mnoho peněz, aby mu oznámil, kde ho viděl. Drvař nechtěl dobrodince svého zradit, ač mu nabízel komediant velkou sumu peněz. Cítil pokušení a odběhl domu. Žena se zlobila, že peníze nepřijal, že by se měli dobře. V té komediant vkročil do jízby, načétal na stůl hromadu peněz, aby mu to místo ukázal, že si ho sám dobuđe. Leskem peněz omámený drvař zapoměl na slib, zavedl komedianta na to místo vždy zelené a odběhl domu.

Komediant přijel z vozem, hada dobyl a vezl ho Chvalcovem k Bystřici. Všichni čekali spatřiti hada, až ho poveze, aj drvař a spínali ruce, jak to hovado vyrostlo. Když přijel k chalupě jeho, přistoupil k vozu, aby si ho s blízka prohlédl. Hád v té mrštil ocasem drvaře po hlavě, že bylo po něm.

Peníze se rozešly a žena s dětmi moseli na službu.

Kříž pod Jičínem.

Na cestě od starého Jičina k hradu stojí kříž. O původu jeho vypravuje lid: Jistý pan farář starojičinský měl častěji zjevení ve snách, aby na jistém místě postavil kříž. Rozhodnul se, že tak učiní. Najal dělníků, vykázal jim ono místo a když kopali základy objevili dvě kostry původu snad vznešeného, neboť jedna z nich měla na hrdle zlatý kříž a druhá na prstech zlaté prsteny.

Důstojný pán pochoval obě kostry na hřbitově, postavil onen kříž a měl od té doby pokoj.

Nápadné bylo, že do základu vložil sám čtyři nádoby naplněné pohankovou kaší.

Poklad na Jičíně.

Mnoho pověstí slychati o velikých pokladech ve zříceninách hradu Jičínského a mnoho lidí pokoušelo se zmocniti se jich, než marně. Kovář Lhotský, Váhala, dočetl se v nějaké staré knize, že jen ti dobudou pokladu, kteří jsou: spolu spříznění, mají stejné jméno, jsou narození na novou neděli, (neděle připadající na nový měsíc) a mají býti tří. Štěstí se naň usmálo, nebo měl syna stejného jména a příbuzného mlynáře z „Čertova mlýna“. Všichni měli žádané známky na sobě. Umluvili se, že se o to pokusí a aby nevzbudili pozornost, koupili od vrchnosti aleji starých lip od městečka ku hradu, co by se při kácení dřeva často tam zdržovati mohli. Když několik dní káceli staré lípy, umluvili se s mlynářem, že v noci o 11. hod. poklad vykopou. Jak jedenáctá odbyla, kopali jámu pod vysokou zdí, na níž po dnes zbytky pavlače patrný jsou. Naprotiv stojí silný javor.

Brzy dokopali se sklípku a v něm železné dlouhé truhly. Byli by radostí si zavýskli, kdyby jim kovář nevysvětlil, že se taková práce mlčky koná, jinak, že je marná. Velkou námahou vytáhli truhlu, na trávník, chtěli jí násilně otevřítí, když

v tom sypalo se ze zdí kamení, výchor ohýbal javorem, hrom hučel jak o soudném dnu. Než touha po penězích držela je na místě, aby jim neušly. Co si takto mysle dodávali, uslyšeli jakési chrochtání, kvíčení a stenání, přibral se k nim rytíř na černém koni maje kopí napraženo k útoku. Nehýbali se, zdrželi se výkřiku hrůzy, že na nich známky strachu nebylo znáti. Rytíř náhle zahučel na nejmladšího Váhala: „Zhyň tedy mladý ziskuchtivče!“

Otec přiskočil k ohroženému synu křiče: „Nech si obludo celý poklad, více ho nechci.“

Sotvá dozněl výkřik truhla s dutým rachotem se propadla, na Váhaly dolehl strach, odhodili nástroje a utíkali s kopce. Rytíř se hnal za nimi a nedaleko straně kolmé klesli vysílením do trávy. Kohout ve blízkém dvorci zazpíval a rytíř zmizel. Mladý Váhala zšílil a brzy umřel. Po času navštívili Váhalové místo osudné ale památky své práce nenalezli. Ač podnik se nezdařil, zanášel se mlynář s nadějí poklad si přisvojiti, neb se dočetl ve staré knize, že pokladu dobude dítě, které by vykolíbáno bylo v kolibce ze dřeva onoho javoru, pod nímž truhla byla.

Mlynář chtěl javor koupit, ale nedostal ho. Když se mu narodila dcera, ulomil několik haluzí z javoru, urobil z nich obruče a připevnil na dno kolébky a dcerušku vykolébal v javorové kolibce, která dosud žije.

Hrad u Bartultovic.

Blíž vesnice Bartultovic stával za dávných dob na vysoké stráni pevný hrad, sídlo loupežného rytíře, který byl postrachem celému okolí. Na žaloby časté vypravil král český vojsko na pokoření zbojníka, dobylo hradu, ale rytíř se prosekal, ušel na koni svém a provozoval na silnicích smělé lupičské řemeslo. Přijížděl až před hrad a běda koho dopadl z hradní čeledí. Pan purkrabí sezval z okolí lidu ozbrojeného a obstoupil lesy, kde se zdržoval a učinil na odbojníka hon, který nechal koni svému obráceně podkovy přiraziti, aby ho klamal.

Nad Olšovcem byl rytíř obstoupen odpočívaje, vyhoupnul se do sedla, uháněl k břídicovému lomu a pronásledovatelé jemu v patách. Kůň klopitnul o pařez, kulhal, a nemoha uniknouti vrhl se rytíř s koněm ze stráně vysoké na silnici a zahynul.

* * *

Rytíř ušel trestu, hrad byl v moci královských, ale poklady loupežemi snešené zůstali nedotknuty v tajném sklepení, kdež byli ve třech sudech uschovány. Hlíдали je

zlý duchové v podobě zvířat. Na květnou neděli pásl jednou ovčák u zřícenin hradu a spatřil neznámý otvor do země. Donesl draček, rozsvítil jednu po druhé a zvědavě tam vešel až do prostraného sklepení. Stály tu tři sudy, na prvním ležel pes, na druhém kocour a na třetím kohout. Pes zlostně zavrčel zuby klapaje, kocour mňoukal a kohout kokrhal. Ovčák slýchal, že zde poklady zaklety, hlídají je zloduchové a že je lze odstraniti odrobínkami chleba. Vhodil hrst odrobínek před kohouta, ten ihned seskočil, zobal a ovčák vida v sudu vrchovatě peněz měděných, odnesl k otvoru a vysypal. Vrátil se vysypal odrobínek před kocoura, který seskočil a nechal mu odnést hodně peněz stříbrných. I psovi vhodil odrobínek a nabral z třetího sudu zlaťáků do kabele, za nádra, a do klobouku pospíchaje spěšně ven. Východu však nenašel, svítidlo dohořelo a marně hledaje východu usnul unavením. Jak dlouho spal, nevěděl. Procítнув spatřil nedaleko světlo, radosti samou zapoměl na zlato, ubíhal ven a hledal ovce. Ovcí nenašel, peněz též a po sklepení ani známky. Vrátil se k hospodáři. Tu slyšel, že před rokem vrátilo se stádo s pastvy, jeho ale nenalezli, měli ho za ztraceného. Ovčák vypravoval své příhody a na důkaz pravdy vytáhl z kapsy několik zlaťáků. Všichni se tomu divili, jen ovčák stal se zádumčivým, chřadnul a do roku umřel.

* * *

Chlapci Bartultovští pásli jednou blíž zbořenin dobytek, hráli si, vykládali pohádky o hradu, a synek chudé nádenice pomáhal jim obracet zatoulaný dobytek za kousek chleba. Že byl mírný, snášenlivý a úslužný, rádi ho mezi sebou trpěli, jen jeden s ním zle nakládal. Byl to synek s fojtství, na svůj stav pyšný. Ten ho ustavičně honil k posluze, aniž by mu sousto chleba dal. Konečně to sirotu omrzelo a odpřel mu posluhu. Svévolný synek fojtů stáhl násilně sirotkovi boty, řka: že taková žebrota může chodit bosky. Odběhl na hradisko a vhodil je do jámy hluboké.

Sirotek nařikal usedavě a hoši přiběhnouše slíbili, že mu k botům zase pomohou. Zlostině obstoupili rozmazlece fojtova, potrestali citelně a donutili, aby jim oznámil, kam boty zanesl.

Všichni spěchali k místu, žáden se neodvážil pro ně, až je sirotek prosil, spustiti ho na provaze dolů a na dané znamení ho vytáhnouti. Svázali mnoho ohlávek, spustili ho do tmavé, hluboké studně a divili se pak, že vytahují velkou tíží. Udiveně shledali, že jsou obě boty naplněné vrchovatě stříbrňáky. Sirotek se vděčně rozdělil s chasníky o ně, ale zlému synkovi nedal nic.

Rozpálen závistí vhodil fojtů synek své nové boty do studně, že si jich vynese ještě víc, aby ho tam spustili; spustili ho. Když však dlouho otálel dáti znamení, měli oň strach, třebaš ho nenáviděli, ale žáden nechtěl se tam odvážiti.

Sirotek se k tomu znova odhodlal. Sotva se po dně trochu prohlédl, spatřil soudruha roztrhaného a údy jeho rozházené po sklepení. Hrůzou jat, prosil, aby ho vytáhli a vypravoval zamýšleným kamarádům, jakého trestu došel.

* * *

Do Bělotína přicházeli k rolníkovi Štingrovi po tři léta Slováci z Uher noclehem v pašijové dny. Říkali, že si hledají práci. Třetího roku pravil nejstarší při loučení: „Pantáto, už víckrát nepříjdem; dnes mohu říci, kam jsme chodili“.

Vypravoval, jak každoročně v pašijový týden hledali peníze na hradisku Bartultovským. Dvakrát jim štěstí přálo, letos však poklad zmizel. Rozloučivše se, šli na Slovensko a víckrát se nevrátili.

—*—

„Helfenstýn“.

Vypravuje se: Za slavných dob Moravy sídlil na hradě Olomuckém, jehož zbytky nádherné objeveny při opravě metropolitního chrámu sv. Václava, bojovný, honby milovný a prehlivý kníže. Jednou si koupil vzácného sokola. Sokolník jeho, Beneš, jinak udatný vojin, bázlivě mu na to zvěstoval, že sokol pošel. Kníže vztekem soptěl a domnívaje se, že nedbalostí Benešovou skončil, rozkázal spoutati ho do želez. Beneš, jsa nevinný, tasil meč. Přemoženého, kázal odpraviti. Před popravištěm zmocnil se meče, prosekal se a prehl. Nadarmo zuřil kníže slibuje bohatou odměnu, kdo mu Beneše živého či mrtvého dodá.

Širošířé lesy od Olomouce k Valašsku ukrývali ho. Na Záhoří nalezl pohostinství, urobil si na skále chýži z povalených dřev a živil se lovem a pálením uhlí. Mnoho let strávil na skalním úkrytu.

Jednou vyšel na lov a jda lesem slyší hlabol rohů, stékot psů a dupot koní. Ukryl se v dutém stromu. V tom vyrazí z lesa na mýtinu nádherně oděný lovec na spěném

oři, v ruce zlomený meč, a za ním raněný tůr. Oči krví zalité, z tlamy padala mu bílá pěna, strašně rohy napřažené a letem pronásledoval lovce, který viděl za sebou jistou záhubu.

Beneš vyskočí z úkrytu, napřáhne palcát a mžikem skolil jistou ránou do čela rozkáčené zvíře.

Zachránil svého knížete, který poznal svého sokolníka. Seskočil s koně, objal Beneše se slovy: „Reku můj statečný, žádej jakoukoliv odměnu, vděčně ti ji udělím!“

Beneš uctivě se uklonil řka: „Pane můj, nežádám ničeho, jen tolik země, co obtáhnu kůži tohoto bývola“.

Těžce nesl kníže, že sokolník jeho lásky a milosti knížecí málo si váží, ale povolil žádosti.

Beneš rozřezal kůži bývolí na tenké řeménky, obtáhl skálu nad Bečvou hrde trčící a kdež tolik let strávil, nazval ji „Sokolín“.

Kníže ho přijal ku své družině. Beneš pak bojoval za něho chrabře a dobyl si slávy a bohatství. Kníže povýšil ho do stavu panského a až zeslábnul, vystavěla mu jeho družina na Sokolíně hrad a nazval ho Týnem. Čeleď jeho pořídila si příbytky pod skálou a osada jmenuje se po dnes tímtež jménem. Pozdější držitelé zaměnili duchem času jméno hradu v Helfenstýn.

Za dávných dob hospodařil na Helfenstýně loupežný rytíř, přepadal cestující na silnici a utiskoval poddané, odváděl dobytek, plnil pole a ničil rodinné svazky.

Srdcelomný náрек rozléhal se daleko široko a vyvolal mstitelé. Několik pánů okolních oblehli s lidem svým Helfenstýn, aby na místě ztrestali toho bídníka.

Rytíř se bránil zoufale, a že hrad byl nedobytný, zasypali obléhající pramen vody tekoucí k hradu. Za krátko hynula čeled' žízni, zabijeli koně, aby krví uhasili palčivost, leč marně. Na hradě panovala zoufalost a chtěli se vzdát.

V noci na to přivolal rytíř ďábla, zaprodal se mu, když do kúropění na hradě vykope studni. Ďábel se radostně usklébil a dal se do práce. Otevřel zem, učinil prohlubeň a vyzdil ohromnými balvány až k patě hory. Po půlnoci jde rytíř obhlédnout práci, nahýbá se o kraj studně a v té — ďábel ho strhne dolu a rozbité údy jeho zbarvíly kameny i vodu, že nebyla k pití a svou černou duši vydechl ďáblovi do náručí.

Čeládka se ráno vzdala a byla v lese pověšena kolem hradu k výstraze. Studně je posud, ač z části zasypaná trámovým a šindelem ze střech hradu zaniklého a sluje čertovou či bezednou.

* * *

Nad „Podhoří“ jsou zříceniny hradu zastíněné bořím, smrčím a dubci jako v zapomenutí. Za válek husitských sídlil zde Beneš, bratr pána na Helfenstýně, Prokopa. Byli blíženci, na vlas sobě podobní a milovali se láskou nerozdílnou. Vyrostli spolu, navštěvovali se, bojovali a radovali se společně; ba učinili slib, že se navzájem do hradu zavolají, až jeden umře. Beneš nad Podhoří těžce onemocněl, a Prokop vytáhl s lidem zbrojným k Olomouci a odtud s kn. biskupem Janem Železným ke Kroměříži: V noci strhla se ukrutná seč, na obou stranách chrabře bojováno a v nejhustším boji projel Prokopovi hlavou šíp. Padl. —

Nad hradem Podhorským zakvílela smutně vychřice, že okna řinčela v komnatě, kde dokonával pan Beneš. Větr silný rozevřel okno, k posteli blížil se postava Prokopova a ukazuje prstem k nebi. Beneš na posteli se posadil, rozpráhl ruce, a vyjeveným zrakem patří na vidění. — Oko mu ještě zasvítlo a slovem: „Už jdu, bratře!“ klesl zpět a vypustil ducha.

Druhého dne donesli Prokopa na Helfenstýn a k jeho vůli pochovali ho s Benešem společně, aby i po smrti byli pospolu. Nad hrady oběma přeletělo mnoho času, bouře vyfoukaly z nich život a z bývalé slávy zůstali jen zříceniny mrtvé, liché, smutné.

Čert sloužil.

Byl jeden pán bohatý a dobročinný. Každodenně podělil a nasítil mnoho žebráků, které si zapisoval do velké knihy. Čert mu to nepřál, odháněl žebráky od jeho domu, a když třetí den žádný nepřišel pro almužnu, dohněvaný pán vyhodil knihu oknem do zahrady řka: „Nech si ju Čert sebere“.

Čert číhal, vzal knihu, šel do pekla a chválil se luciferovi.

„Tý's to vyvedl!“ obořil se tento na čerta. „Almužna nepatří do pekla, ale do nebe! Zanes knihu, kde's ji vzal. Za trest mošíš včil tři roky slóžit na světě za pacholka“. —

Čert zanesl knihu do zahrady, žebráci zase chodili a pán zapisoval.

Čert se bral cestou a dohnal sedláky. Rozmlóvali o čeládce, jak velkou mzdu žádá, že neposlóchá, je nespolehlivá, hubatá a maló službu koná. Přidal se k ním a pravil, že hledá službu za pacholka.

Jeden z nich ho hned přijal a dovedl na svůj grunt. Nový pacholek všecko sám podělal, že hospodár ostatní čeledíny vypravil. Za tři leta pacholek vypověděl, chtěl odejít, ale hospodár ho zdržel řka: „Ožeň se u nás, dám ti 300 zl., je tu vdova Dora, ráda by se vdala.“

Sedlák mu ji namluvil, kópili si chalupu a kósek role. Dokud měl peníze, měli se rádi, ale až se rozkólely, vyčetla mu Dora, že moc sní, aby se každý zvlášť chovali a se vším podělili, co se na poli urodí.

Že byla chytřejší, nasela máku a než vzešel umluvili se, že si ona nechá vršky a on spodek. Mák uzrál, šli na pole, Dora odnesla mnoho máku, jemu ale nechala slámu. Na druhý rok nasela mrkvy a přemluvila ho, že si letos nechá spodek a on vršky. Mrkva dozrála, Dora mu nechala ořezat nať a jí zůstala sladká mrkva. Čert plakal hladem a žalem nad falešnou ženou.

Šel polem potkal kováře, a dali se do řeči.

„Kde jdeš?“ ptá se čert.

„Du světem, že mám zló ženu hubató a skópó.“

„Já bych taky šil, ale nesmím, slébil sem s ňó byt až do smrti.“

„Šak ona ti taky slébila, že tě dycky bude mít ráda a nedělá to,“ těšil ho kovář.

Sli tedy spolu, až do jednoho města, kde bylo velice živo. Ptali-se, co by to znamenalo? Ušlyšeli, že král vdává svou dceru za mocného ženicha a že bude veliká sláva.

„Pudeme na svatbu“ pravil čert.

„Jak, když nemáme peněz a nezvaní hostí nejsó vzácní.“

„Já su přece chytřejší a peníze dostaneme. Já půjdu, udělám princeznu nemocnou. Všeci budó mít o ní strach, nejvíc ženich. Doktoři nepomohou, ale ty pomůžes, když na ní položes tyto tři růže.“

Čert se mu ztratil a za krátko rozlétna se městem novina, že princezna těžce onemocněla a doktoři si neví rady. Kovář se ohlásil jako doktor z dalekých zemí, že hned pomůže. Slíbená mu bohatá odměna. Zavedli ho do komnaty, kde sebou princezna házela a křičela. Když všichni komnatu opustili, přistoupil blíže a položil na ní tři růže. Přišel na ní spánek a ozdravěla ihned. Odměna kováři odevzdána byla brzy ta tam při rozmarném životě jejich a podobně léčili a mámili peníze, až došly do jistého města k velké slavnosti. Císař vdával dceru. Nevěsta byla anđelem krásou i srdcem. Všichni ji milovali.

Čert povídá ke kováři: „Já vejdu do té princezny ale tenkrát mě nevyháně, nebo je zle!“ Čert zmizel a princezna upadla ve zlou nemoc. Marně shledával císař pomoc.

Hlad a všeobecná lítost nad osudem milé kněžny hnala kováře k zámku a nabízel pomoc. Utrápený otec ji přijal. Dovedli ho ke komnatě, kde nemocná ležela, vešel a zavřel za sebou.

„Za's si tu?“ ozval se čert. „Klid se, sic tě roztrhám.“

„Nelekej se“, domlouval kovář „nejdu tě vyhánět. Tvoja Dora a moja žena nás hledajó. Só tu.“ Čert se polekal, vyšel z princezny řekl: „Než s tó Dóro, rač do pekla“. Ztratil se. Princezna ozdravěla, kovář dostal bohatou odměnu a vrátil se domu.

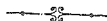

Poklad u Loukova.

U lesa na „Malcovech“ pásl pohůnek koně, a viděl nedaleko sedět jako chlapce kolem ohně. Přišel blízko nich, volal na ně a když se mu neozývali, hodil mezi ně splantané ohlávky. Sotvá dopadly mezi ně, zdvihlo se několik černých postav a dalo se na něho.

Pohůnek se lekl, běžel do Loukova a na druhý den tam našel klobouk stříbrňáků.

Strašidlo v Kunovicích.

Jeden fojt Kunovský kradl v obecním lese dříví. Babický Kubiček byl pastýřem, bydlel za dědinou v pastoušce, a věděl o tom. Fojt se náhle roznemohl a umřel. Chodíval v noci po náspe kolem pastoušky, a dělal nepokoj. Žena domlouvala Kubičkovi, aby se v noci netoulal, že ju cosi straší. Když mu ale žena dlouho domlouvala, zůstal doma, opřel dveře stolicí strouhací a čekal jedenáctou. Jak odbyla, potahoval kdosi truhlu na hůře, že to silno hrčelo, až blízko schodů. V tom, jako by truhla padla do síně, a válela se ke dveřím do jizby. Měsíček jasno svítil. Dveře se pomalu otevřely a k posteli blíží se obluda, jak odraný kůň. Kubiček vyskočil z postele, zaklnul a chytl po obušku. Příšera se ztratila. Ráno stála truhla na svém místě a vše v pořádku. Kubiček šel k panáčkovi do Lóčky a stěžoval si, že vidívají Fojta kolem chalupy a dělá nepokoj. Poradil jím: „Až ho zas uhlídáte, optejte se ho, co chce. „V noci na to chodil zase fojt po náspu. Kubiček oknem volal: „Co žádáš?“

„Sak mě znáš!“ ozval se Foit. „Nakradl jsem moc dřeva na obecním, neměl jsem to dělat, mám usózený trest veliký, až lesi všeci sósedi dají za mě slóžit tři mše sv. a z každého stavení jeden pude na pót do Častochova. Lesi to neudělajó, mosím se trápit, až mě vysvobodí syn z této chalópký vykolíbaný v borové kolíbce z kradeného dřeva“.

Panáček potom ohlásil křesťanské cvičení, Kubičkovi moseli všeco povědět a napomínal, že máme mrtvím pomáhat.

Sósedi nechtěli o tom ani slyšet, zlobili se, že byl na světě dost bohaté a odřekli. Foit strašívá pře v chrásťo u Lhoty a každý se tam bojí přecházet.

~*~

Smrt kmotřičkou.

V Komárně žil jednou chudobný člověk a pracoval se ženou u bohatého sedláka, který mu byl kmotrem a hospodině kmotřičkou. Když mu žena čtrnácté dítě povíla, odřekl mu kmotrovství. Chodil po obci, ale všeci se vymlówali. Šel dom a plakal se ženou, která mu řekla: „Nenařiké, bež do Všechovic a koho potkáš, popté ho za kmotra.“

Nádeník jda cestou, potkal stařečka a vyložil mu své soužení.

„Nenařiké, já ti poslózím.“

„A kdo si ty?“

„Já su Bůh Otec.“

Nádeník se zarazil a zastavil řka: „Pane Bože, Tebe nechcu, mě's dal moc děti a sedlákovi nic.“

„Když nechceš, mosím jít, ale tvou kmotřičku ztrestám.“

U lesa potkal pána a prosil ho podobně. Pán slíbil ochotně.

„Kdo si ty?“ ptá se ho chudobný.

„Já su čert!“

„Tebe nechcu, si podvodník nespravedlivý.“ —

U Provodovic potkal stařenku a prosil, aby mu nesla dítě ke křtu. Stařenka ho litovala a hned přislíbila.

„Kdo jste stařenko?“

„Já su smrt.“

„Tebe chcu, neodpustíš žádnému.“

Vrátili se k chalópcce, a šli do Všechovic ke křtu.

Když se vrátili, dítě odevzdali matce, pravila stařenka: „Peněz nemám, ale vázaného dám, pojd se mnou.“ Za dědinou přišli na louku, stařenka šlahla prótkem do země, ukázali se schody do sklepu, kde hořelo moc sviček.

„Viz,“ pravila stařenka, „tu má každý člověk svičku, dyž dohoří, mosím proú jít.“

„A kde je moja?“

„Tato malá, bude hořet ešče rok, potom pro tebe přindu.“

Zeliny luční natloukla ve stupě, udělala masť a dala mu ji v krabici řka: „Koho pomažeš“ ozdraví od jakékoliv nemoce. Tvá kmotříčka, že byla k Vám tvrdá, onemocněla, té pomoz“. Vyvedla zarmouceného otce, doprovodila k chalópcce a zmizela.

Doma mu žena vypravovala, jak se kmotříčka trápí, že ju bolí nohy oteklé. Nic ji nepomáhá.

„Ač nám ubléžila, pomozu ji, stařenka mě naučila léčit“. Šel k bohaté selce, pomazal ji nohy a hned ozdravěla. Zahanbená chudým čeledínem, chtěla rychle napravit, v čem se prohřešila. Zanésla do chalópký živností, chystala do kóta a ustrojila krásný

óvod, že se všeci sósedí divili a když se dozvěděli příčiny, chodili do chalópký pro zdraví.

Léčil celý rok, aj páni k němu jezdili, dobře platili, že si kópil grunt.

Za rok přišla stařenka a pravila: „Nachysté se, mosíš umřít.“ Lekl se jí velmi, těžko se lóčil s bohatstvím, začal chřadnout, ulehl a dal se zaopatřit. Pak pravil k smrti: „Ach, milá kmotříčko, pěkně prosím, nechte se mě ešče „Očenáš a Zdravas“ pomodlit.“

„To ráda udělám.“

Žena a děti klečeli kolem postele a plakaly. Začal se modlit Očenáš, ale nedomodlil se ho, až pré za rok.

Nadarmo prosila smrt, odešla zarmoucená, obelstěná.

Nemodlil se tři roky, mastí neubívalo, bohatství se množilo, stal se velikým pánem.

Chodil jednou po poli s flintó. Přišel k rybníku, v ňom rostlo vysoké sáší (palašky) a pěkná mladá děvečka ho trhala.

Co se na ní se zalíbením díval spadla do rybníka, topila se a volala o pomoc. Pomáhal ji, ale ona se topila dal k prostředku a prosila pro všecy Svatý, než se utopí, aby se za ní pomodlil „Očenáš a Zdravas“.

Ustrachovaný poklekl a spěšně se pomodlil. Dívka vyskočila z vody, přeměnila se ve stařenku řka: „Jak ty mě, tak já tobě“. — Umřel, pochovali ho a masť se ztratila.

Na jahody.

Z Ošička šla jednou jistá dívka přes raní do lesa na jahody a hříby, že je moc ráda jedla. V lesi se nebála, schodila ho na trávu, na drva a všecko znala. Na kraji našla hřib jak klobók. Povídá si: „Ešče jeden a bude dost na oběd“. Dala ho do klína a běhala sem tam, hledala a nemohla nic najít. Unavená pomyslila si: pudu dom, je ho dost do polévky; ale nemohla z lesa ven, až přišla k potoku, co teče k dědině. Potěšila se, že už vyjde ven, šla po něm až — o hrůza, přišla pod kopec k díře a potok se valil do ní. Nikdy to neviděla, vrátila se, chodila po lesi zase, ale ani cesty, ani chodníka nenašla. Vracela se zase k potůčku, ke kopci, k díře a strachem dala se do běhu, že už bylo pozdě na hrubou. Vrátila se po třetí pod kopec. Tu ji napadlo, lesi ju pán Bůh netresce, že v neděli po lesi shání. Rozhrnula fěrtoch, dívala se na hřib, lesi v něm nesedí Kuba (Čert) a uhodila ním o zem, že se na drobtý roztrískl. V tom slyší zvonit poledne, stála na kraji lesa a viděla pole a dědinu.

Od té doby nikdy nešla v neděli do lesa a druhým dávala výstrahu.

* * *

Z Příkaz vybrali se jednou děvčata po obědě v neděli do lesa na jahody a sbíraly je do hrnku zpívající písně svaté i světské. Jak začali zpívat píseň:

Šly děvčata do hájíčka
sbírat jahody,
spatřily tam mládencečka
jel si na koni.
Kde děvčátka, kde dete?
Kerá mě chtět budete?
Kerá mě těch jahod dáte,
ta má budete!

Tu uslyšely hlasitý smích a hlas: „Vy pěkně zpíváte, abyste se Pánu Bohu zalébili“. Děvčata se lekly a jedna prohodila: „Jistě je tu kdesi mládenec, šak nám pro jahody nic neudělá“.

Stóply a dívali se po lesi, až spatřily za sebou stát bílou paní. Promluvila k nim: „Jaká su?“ Jedna odpověděla za ostatní: „Bílá!“ Paní se obrátila k nim žádama a řka: „Jaká su včil?“ „Bílá!“ —

Pak jim řekla: „Tak je v neděli odpoledne svátek, jak dopoledne, až do půlnoci. Lesi chcete být Pánu Bohu milý, tak čtete odpoledne pobožné knihy a zpívejte svaté pěsničky a dobře se vám povede“. Bílá paní začala růst, až byla jak tá největší jedle. Dívky se polekaly, utékaly dom, až hrnce potřískaly a strachem onemocněly.

Had na kříži.

Naši šli jednou na pout do Frýdku. V Příboře ostali noclehem u jedné paní. Napřed se šli do kostela pomodlit a ohlédnout to svaté místo. Kolem kostela křížová cesta a najednom hrobě byl kříž a na něm had. Ptali se co to znamená a ta paní pravila: Jedna selka z blízké dědiny poslala v neděli dívku na trávu. Poslechla a žala. Za chvílku přiběhla vyděšená a pravila: „Hospodyň, já nebudu žat, je tam veliký had, bojím se!“

Selka ji mluvila: „Dyť ty si věcí, než ten had, zabí ho a žni!“

„Nepudu! Je neděla, bojím se, aby se mě něco zlého nepříhodilo“.

„Ty hlupáku, pudu já!“

Selka šla, začala žít trávu, uviděla hada a chtěla ho kosákem zabít. Had sebou švihl, omotal se jí kolelem krku a zbavit se ho nemohla. Sedm let ho nosila, až umřela: Na výstrahu všem poručila, aby jí na kříž pověsili hada.

Pán na Křídle.

Na Křídle byl jednou mocný pán, měl jedinou dceru, mnoho dědin, lesů a bohatství. Panna dorostlá měla mnoho nápadníků, ale žádný se jí nelíbil, jen chudý panoš Diviš, syn zemana na tvrzi „Hrachovci“, kterého pán miloval pro věrnost a udatnost; ale jako svého zbrojnoše. Mladí lidé často se potkávali přes den na hradě a na cestách byl Diviš stále při ní k ochraně. Porozuměli si a zaslíbili navzájem.

Otec sestaral, sezval panstvo okolní a nutil dceru, aby si vybrala ženicha. Zaražená a zarmoucená se vyznala se strachem otcí: „Vyvolila jsem si, pane otče, toho, kterého ty miluješ, kterého jsi tolikrát pochválil, že má dobré srdce — Diviše“.

Překvapený otec vida marné úsilí je rozvésti mocí, volil lesť. Usmál se na ní říka: „Dítě mé, rád svoluji, ale musí napřed udělat hrdinský čin, získat si slávy a dobrého jména, pak si ho smíš vzít“.

Pán zavolal Diviše, zasnoubil ho s dcerou a poručil, aby se hned vydal do světa. Diviš upravil se do vzácného brnění, vyšvihl se

na svého koně a ubíral se k hradní bráně. Tam se s ním ještě rozloučila bolestně hradní slečna. Diviš ju těšil: „Nic se neboj, urozená panno, bez vůle Boží ani vlas s hlavy nepadne a matička mě říkávala doma, že v nebezpečství každém se mám vroucně modlit k Matce Boží: „Zdrávas královno“. A tebe prosím, modlívej se k Ní za mě. Všecko na Ní vyprosíš“.

Slečna dlouho za ním hleděla, až v lese zanikl provázen jedním sluhou.

* * *

Diviš jel pustými horami ke Slezsku přebrodili pod Švrčovem Bečvu a zastavili se k odpočinku u poustevny, uvázali koně ke stromu a vešli. Starý poustevník je vital, přinesl sýra, chleba, ovoce a když se posilnili, ptal se Diviš odkud sem došel. „Napřed ty, mládenče, vyslov, co tě vede v tuto pustinu“. Diviš vypravoval svůj osud teskně vzpomínaje své nevěsty. Poustevník ho těšil a vypravoval, že je z Polska. „V mládí zaslíbil jsem se s dívkou. Bohatý a tvrdý otec, když to spozoroval, hleděl mě zahubit, než by takému chudáku dceru dal. Prehli jsme. V horách přepadli nás loupežníci, nás a čeleď pobili a všecko pobrali. Jediný jsem prociťnul k životu a myslivec ustrnul se nade mnou vyléčil mě u sebe. Až jsem mohl sebou vládnout vykopat jsem z hrobu svou nevěstu a zavezl

až k otci, aby ji na svatém místě pochoval. sám pak jsem před hněvem jeho prehl a činím pokání zde na padesát let. Avšak rekní mi kam jedeš?“

„Napřed miním do Slezska a pak jinam za cílem svým.“

„Nejezdí podél Odry, nevyjdeš z lesů bez pohromy, je to nejisto. Ráději se dej na Olomouc“.

Diviš poděkoval poustevníku za pohostinství a ubíral se dále k Podhoří. Pozdě večer zastihla je silná bouře u Loučky. Blesky prorážely černé tmy; hustý úlich, bránil v cestě, že se ohlédali po přístřeší. Nad lesem spatřili osvětlená okna.

„Tam je hrad!“ minil Diviš a obrátili koně vřuru. Za krátko stanuli před hradem černým, že bylo v něm vše ze dřeva: na náspech vysokých sruby, obydlí na dvůr. Zavedli koně do osvětleného stáje, radovali se, že tam ve žlabech obrok zasypaný a seno na žebři. Když koně opatřili šli přes dvůr do zámku. Po schodech osvětlených došli k prvnímu pokoji oteplenému. Na stole prostřeno, pro dvě osoby, teplá polévka se kouřila z talířů, mnoho jídel nastaveno a konva vína. Když dlouho žádný nepři- cházal, sedli a dali se do jídla. Po večeři poslal Diviš pacholka pohlédnout na koně, procházel se po pokoji a našel skříňku s knihami. Vybral si jednu, stříbrem kovanou, v koži vázanou a že mu z domova známou

byla, s potěchou se dal do čtení kroniky. Za chvíli se pacholek vrátil udivený řka:

„Obrok je za žlabem, čerstvá voda u koní a žádného nevidím. Mě se zdá, pane, že ten nocleh životem zaplatíme“.

Diviši bylo samému úzko, ale aby sluhovi srdnatosti dodal, těšil ho: „Neboj se, nyní se spolu pomodlíme: „Zdrávas královno“ a pak si na jedno lože ulehni k odpočinku, mě o spánek nejde“

Když se pomodlili, pacholek uleh a okamžikě chrápal. Diviš seděl za stolem až k jedenácté. V té vyrušil ho hlas ze čtení a před ním stála bílá paní řka: „Milý mládenče, přišla jsem, abych ti sdělila tajemství tohoto domu, jemuž se kde kdo vyhýbá. Měla jsem muže nešlechetského a deset synů jemu podobných, drželi se zbojníky, utlačovali v dědinách poddané krutě a velké poklady shromáždili ve sklepích. Poddaní nás prokleli, pána, syny a mě, že jsem k tomu mlčela. Strašíme zde i v lesích, že se našemu údolí za hradem říká „peklo“ a trápit se musíme, až se někdo obere, co zde přestojí tři hrozné moci beze slova promluvení. Tebe nám poslal Pán Bůh, nic se ti nestane, jen mlč ke všemu, co uvidíš“. —

V té se zámek otrásl hromem, blesk svítil po chodbě a do jízby hrne se deset strašáků psovitých. Z huby jim sršel oheň, cenili na Diviše zuby zuřivě naň dotírajíce. On ale mlčel, viděl u dvéří paní, rukou

pozdvíženou ukazovala prstem na ústa. Jak odbila dvanáctá vše se ztratilo, utichlo, jen pacholek chrápal na posteli a marně jím Diviš lomcoval. Unaven klesl na druhé lože a probudivše se ráno spatřili na stole chutnou snídani a ve stáji koně opatřené. Obcházeli hrad, divili se všemu, ale ven nemohli. Brána byla pevně zamknutá. Brámkou odechýlnutou vešli do zahrady a bavili se květinami do poledne. O poledni měli hojný oběd přichystaný a dvě konve vína, že pacholek zvolal: „Nám by tu bylo dobře“.

„Tobě ovšem, ale mě tu teskno! Ty jsi přespal hrozné věci, ale ještě horší přijdou“. Tou noc minili oba probdětí. Po večeri pohlédli na koně a Diviš se dal do čtení. Před jedenáctou svalil se pacholek ze sesle a spal na zemi a nic nepomohlo Divišovi budit ho. Jak odbyla duchová hodina počalo hřmět a blískat, až zrak a sluch přecházel a do jízby vrazilo deset vlků s ohnivýma očima hrozně dotírajíce na Diviše, že strachem omdlával. Ale paní stále u dvéří a ukazovala, aby mlčel. Pacholek probudil se po dvanácté a divil se, že nic neslyšel. Jak nastal den, chtěli prchnout, ale nemohli se dostat z hradu a teskně čekali večera. Po večeri se spolu pomodlili a pacholek usnul tvrdo. Diviš seděl za stolem nečetl ale hleděl, jak svíce plápolá a po chvíli vidí před sebou bílou paní: „Dnes bud' zmužilým“ pravila „Tato noc bude těžká pro tebe, ale pohlídej na mě, abys nehlesnul“. O jedenácté nastalo hřmání, až

se zámek otrásal a do jizby vrazilo deset ohyzných chlapů natahující drapaté ruce po Divišovi, aby ho roztrhali, sekali po něm ohnivým mečem, že se hrůzou třásl. V té praskla ohromným rachotem dlážka a z černé díry vylezl ošklivý drak, rozevřel širokou tlamu a sršel oheň na Diviše. Po jizbě bylo plno dýmu smradlavého. Jak uhodila dvanáctá, všecko se ztratilo a Diviš seděl bez ducha za stolem. Jak ze mdloby procitnul, přišel pán se svými syny. Měl na sobě drahocený plášť, zlatou korunu na hlavě a promluvil: „Pán Bůh ti zaplat statečný rytíři, už sto let jsme na tě čekali, že nás osvobodíš. Mnozí se o to pokoušeli s výsledkem nešťastným“. Po té přistoupil ke stolu, zval svíci a pokynul Divišovi, aby ho následoval. Vedl ho přes dvůr do sklepu plného šatstva vzácného, plátna, zlatých, stříbrných nádob a peněz bez počtu, že se tomu divil. Pán mu vše ukázal říka: „To všecko je tvoje. Z toho musíš zde v okolí vystavět nový zámek a nový kostel, nemocnici pro chudé a hospodu pro pocestné. Ostatek je tvé“. Pak mu vyprávěl, jak hříšně žil, jak poddané sužoval, jak umřel a zlý duch ho vzal a k soudu vlekl. „Pro moju dobrou ženu neodsoudil nás milosrdný Bůh na věky do pekla, ale vybili jsme si ho za hradem v tom krásném údolí, co pro nás lid zove peklem až k nám poslal Tebe“. Rozloučili se všichni s Divišem a zmizeli.

Svíčka dohořivala, Diviš vyšel ze sklepu a našel pacholka ve stáji u koní přípravy

činit na cestu, neboť se brána sama k ránu rozevřela. Diviš nespěchal do ciziny, ale bohatým jsa učiněn, vracel se spěšně přes Olšovec, Ústí, Kelč na Křídlo. Radost hradní slečny byla k nevypsání vydouc svého snoubence doma. Pán otec pochválil Diviše, že větší kousek provedl, než kdyby na vojně všecko přemohl, neb z duchy bojovat je horší, než ze živými.

Diviš se pak vybral s mnoho lidem ozbrojeným, přitáhl nad Loučku do hradu, vyzdvihl poklady a na vozích odvezl na Křídlo, kde se pak slavila nádherná svadba.

Mladí manželé vystavěli si nový hrad protiv Helfenstýnu nad Podhořím s překrásnou vyhlídkou do Pekla, odkud jím odlesk nebeského blaha pošel. Diviš přestavil starý kostel Lipenský velkým nákladem, založil při něm nemocnici a blíž cesty olomoucké velkou hospodu, položiv tak základy k budoucímu městu. Pro své zásluhy byl povýšen českým králem do stavu panského a podle hradu starého na Loučku, že byl podél hlubokých příkopů obsázen vrbovím, přijal název z Vrbna a stal se zakladatelem slavného rodu hrabat z Vrbna, na Helfenstýně a Holešově. Nad Loučkou zašel památný hrad, zůstaly z něho nepatrné náspy. Místo je porostlé lesem a k nepoznání zanešené suchým listem, travou a mechem.

Janek králem.

Byl jeden sedlák zámožný, měl jediného syna Jeníčka, kterého se svou zbožnou ženou dobře vychovali. Jak mu bylo osmnáct let chtěl do světa na zkušenou. Marně mu předpovídali, že je svět úskočný, zlý a tvrdý, on ale stál na svém a prosil, až ho propustili. Požehnali mu, dali peněz na cestu a rozloučili. K večeru přišel u jedné dědiny ke hřbitovu, hrobaři kopali hrob a on se jich tázal, co to bude za pohřeb. „Pohřeb nebude“, odpověděli, „byl včera, ale my ho vykopáme, že nám ostal dlužen a holó mu nasekáme“.

„Jak moc byl dlužen?“

„Proč se ptáš?“ obořil se jeden na Jeníka.

„Moji rodiči dycky říkali, že je dobře za mrtvé platit dluhy. Zaplatím, nechte ho v pokoji“.

„Mě dluží dvacet zl.“ hlásil se první a „mě třicet zl.“ řekl druhý.

Vyčítal jim peníze a oni mu děkovali, zlost jich minula a urovnali hrob.

Jeník cítil, že mu ostalo málo peněz

a vrátil se domu. Otec uhlídna ho řekl: „No, tos brzy přišel!“ A matka se radovala z návratu: „Ó mé dítě, tak su ráda, že tě to přešlo, svět by tě pokazil“.

Jeník vypravoval, co ho potkalo, prosil aby ho ještě založili penězi, že se zítra vydá na cestu.

Ráno při loučení dala mu matka jablko říka: „Dybi se ti Jeníčku přitrefil na cestě kamarád, co by s tebou cestoval, a ty s ním někde poobědváš, podej mu to jabko, aby si polovic vzal. Dávej pozor, lesi právě rozdělí, tož mu věř. Dá li ti menší polovici, vyhybé se mu“. Rozloučil se a vydal se na cestu. O polednách potkal pocestného optal se ho: „Mládence kde deš?“ „Du do světa zkusit ho!“ odvětil. Jeník měl radost, že našel soudruha a nabídnul se, že s ním půjde, že jím bude cesty ubývat. Přišli k hospodě, vešli a posilnili se. Po obědě podal Jeník mládenci jablko, aby si vzal polovici. Rozkrojil ho a řekl: „Vem si Jeníčku, keró chceš!“ Jan si vzal polovici a ptal se ho, jak je mu. „Mě je Vojtěch, nemám už žádného!“ Jeník mu věřil zcela a dali se k velikému městu, kde dorazili na noc. Vojtěch se vždy před jídlem i po jídle modli a jevil ušlechtilou mysl, což se Janovi líbilo. Po večeri ptali se hospodského, co nového v městě, „Dyž ste neznámí, odvětil, „tož nevíte. Náš král má jedinou deeru, sestaral se a rád by ju vdal, ale po svadbě každý její manžel za noc umře.“

Už žádný nende, že se všeci smrti bojí.“ Vojtěch pohlédl na Jana a řekl: „Rád bych to tajemství vyzkoumal. Ty budeš ženichem a já námluvčím“.

Jeník mínil, že to žert, usmál se a neříkal nic. Když se ráno obudili, vyběhl ho Vojtěch, že půjdou napřed do kostela a vroucně se tam modlil, že se Jeník z něho radoval. Po mši sv. pravil Jeníkovi: „Pod milé Jeníku na zámek. Dyby ti štěstí prálo, tož lepší králem, než sedlákem.“ Jeník se toho lekl a odmlouval: „Slyšels bratře, že všeci ženiši do rána umřeli, bojím se, rači ostanu sedlákem.“

Ale Vojtěch mu nedal a zavedl ho do zámku, kde byli hned předpuštěni před krále. Vzdali čest a Vojtěch prosil o princeznu pro Jana. Král pravil: „Oj milý příteli, dal bych mu ji, ale bojím se, abych po svatbě nestrojil pohřeb.“

Vojtěch ujišťoval krále, že všechno spraví v dobrém a tajemství sezná. Král zavolal princeznu, představil Jana, jestli by ho chtěla. Hned se jí zalíbil poctivý mládenec a bála se o něho, neb sama nevěděla, proč ji ženiši přes noc umírají.

Jan chtěl utéct, ale Vojtěch mu nedal dom až po svatbě.

Byla tichá svatba, nevěsta zamyšlená a Jeník smutný. Jak nastala noc postavil se Vojtěch k loži, hlídal Jana a říkal v knížce. Když mladí manželé usnuli, vylezl

